

Esi- ja perusopetuksen
opiskeluhooltosuunnitelma 2025-2026

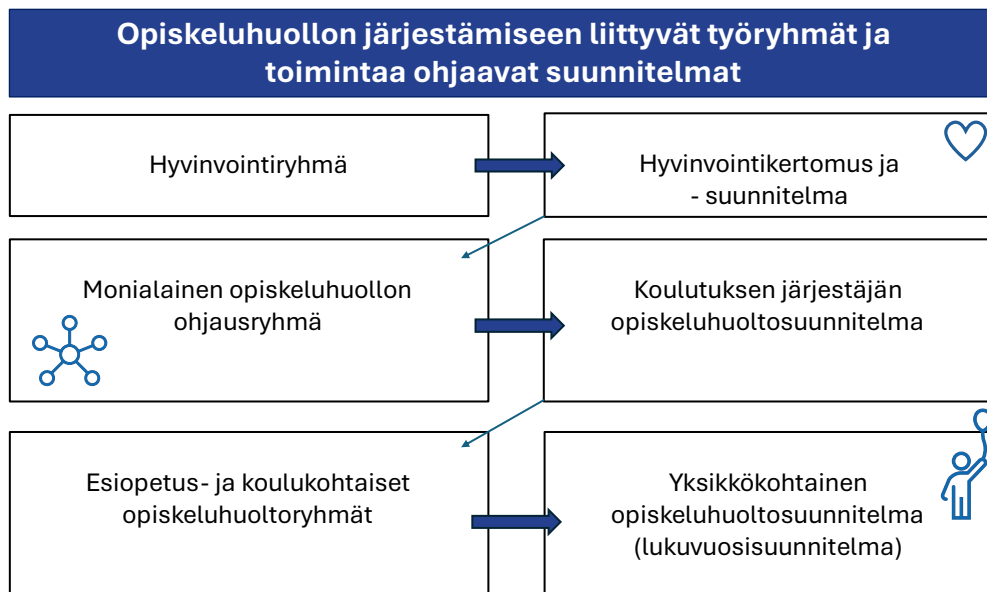
SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	5
3	OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT PALVELUT	6
3.1	Opiskeluhuollon toimijoiden vastualueet ja roolit	6
4	YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT	9
4.1	Toimintaympäristöjen terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset	10
4.2	Tapaturmien ehkäisy, äkillinen sairastuminen ja lääkehoito	11
4.3	Poissaolojen ehkäisy, seuranta ja puuttuminen	12
4.4	Päihteiden käytän ehkäisy ja päihteiden käyttöön puuttuminen	13
4.5	Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen	17
4.6	Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa	21
5	YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLLON JÄRJESTÄMINEN	22
5.1	Lapsen / oppilaan sairauden vaatima hoito, lääkitys ja erikoisruokavaliot	25
5.2	Yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR) kokoaminen	26
5.3	Opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys	26
6	YHTEISTYÖ LASTEN JA OPPILAJEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA	27
6.1	Ryhmäkohtainen tuki ja lapsi- / oppilaskohtaiset tukitoimet (1.8.2025 alkaen)	27
6.2	Yhteistyö lasten, oppilaiden ja huoltajien kanssa	28
6.3	Yhteistyö terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa	28
6.4	Yhteistyö nuorisopalvelujen ja muiden yhteistyötahojen kanssa	31
7	OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI	32
	Liite 1: Opiskeluhuollon resurssit henkilötövuosina	33
	Liite 2: Yksikkökohtainen suunnitelma (lomake)	36
	Liite 3: TIIVISTELMÄ	38

1 JOHDANTO

Opiskeluhooltosuunnitelma on linjaava asiakirja ja kuvaus siitä, miten opiskeluhoolto järjestetään Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksessa. Suunnitelman keskeisimpänä tehtävänä on varmistaa yhtenäisten ja laadukkaiden toimintatapojen ja -mallien toteutuminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi.

Opiskeluhooltosuunnitelman laatiminen pohjautuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Suunnitelman laadinnassa on huomioitu Jyväskylän kaupungin hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, jolloin opiskeluhooltosuunnitelma, esiopetus- ja koulukohtaiset lukuvuosisuunnitelmien tarkennukset sekä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma täydentävät toisiaan (Kuva 1).

Kuva 2. Opiskeluhoollon järjestämiseen liittyvät työryhmät ja toimintaa ohjaavat suunnitelmat.

Opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tavoitteisiin liittyvät toimenpiteet, kuten lasten ja nuorten eriarvoisuuden ja syrjinnän ehkäisy, kiusaamisen ja väkivallan torjunta sekä lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Lisäksi suunnitelmassa korostuu koulutuksen järjestäjän vastuu poissaolojen ennaltaehkäisystä, seurannasta ja niihin puuttumisesta.

Oppimisen tuen lakiuudistus, joka astuu voimaan 1.8.2025 edellyttää, että koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma päivitetään vastaamaan uuden lainsäädännön vaatimuksia. Lakiuudistus tuo merkittäviä muutoksia esi- ja perusopetukseen, lukiokoulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen.

Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää oppimisen tukea ja yhtenäistää tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle. Painopisteinä ovat kaikkia lapsia / oppilaita koskeva ennaltaehkäisevä työ, oikea-aikainen tuki ja tiiviimpi monialainen yhteistyö. Oppimisen ja esiopetuksen / koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin. Ne luovat pohjan laadukkaalle esi- ja perusopetukselle, ryhmäkohtaisille tukimuodoille ja oppilaskohtaisille tukitoimille.

Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja koko esiopetus- ja kouluyhteisöä hyvinvointia tukevaa yhteisöllistä opiskeluhoiltoa ja se on kaikkien esiopetuksen ja kouluyhteisön ja opiskeluhoiltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa, lapsen ikä ja edellytykset huomioiden. Yhteisöllisen opiskeluhoillon lisäksi lapsella / oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon. Opiskeluhoillon toteuttamista ohjaa lapsen edun ensisijaisuus, luottamuksellisuus ja osallisuus.

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Tässä luvussa kuvataan Jyväskylän esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa käytetyt keskeisimmät käsitteet ja niiden määritelmät.

Koulutuksen järjestäjä - Jyväskylän kaupunki, sivistyspalvelut

MAR – Monialainen asiantuntijaryhmä on tapauskohtaisesti koottava ryhmä, joka koostuu eri alojen asiantuntijoista. Ryhmän tehtävänä on selvittää oppilaan tuen tarve, järjestää tarvittava tuki ja seurata ja arvioida tuen toteutumista.

Lapsi / oppilas – esiopetusikäinen tai perusopetusikäinen

Lapsi- / oppilaskohtaiset tukitoimet – perustuvat yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Esim. erityisopettajan opetus osittain tai kokonaan pienryhmässä tai avustajapalvelut

Oppilaitos – päiväkotia ja ala- ja yläkoulu

Opiskeluhoito - Yhteinen käsite, joka korvaa oppilas- ja opiskelijahuolto -käsitteet. Tavoitteena edistää lapsen / oppilaan kasvua, oppimista, terveyttä ja turvallisuutta.

Opiskeluhoitopalvelut – Keski-Suomen hyvinvointialueen tuottamat esiopetuksen neuvolapalvelut, kouluterveydenhuollon palvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot – Opetusryhmään kohdistuvat tukimuodot, kuten yleinen tukiopetus tai opetuskielen tukiopetus

Yhteisöllinen opiskeluhoito - Toimintakulttuuri, joka edistää lasten / oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Työstä vastaa oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä.

YHR – Esiopetuksen ja perusopetuksen yksikkökohtainen ryhmä yhteisöllisen opiskeluhoitoon suunnittelemista, kehittämistä, toteuttamista ja arviointia varten. Ryhmässä käsitellään ainoastaan yhteisöllisiä asioita.

Yksilökohtainen opiskeluhoito - Yksittäiselle opiskelijalle annettava tuki, johon sisältyy Keski-Suomen hyvinvointialueen tuottamat kouluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Monialainen asiantuntijaryhmä (MAR) voidaan koota oppilaan tueksi.

3 OPISKELUHUOLLON KOKONAISTARVE JA KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT PALVELUT

Opiskeluhuollon kokonaisarvio ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut perustuvat oppilaitosten ja hyvinvointialueen tietoihin. Kokonaistarpeen arviossa on huomioitu opetusta järjestävien yksiköiden määrä, opiskelijamäärät, monikielisten ja oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien lasten ja oppilaiden määrät sekä toimintaympäristöjen erityispiirteet. Lisäksi kokonaistarvetta arvioidaan lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan arviointi- ja seurantatiedon perusteella.

THL:n suositus (2023) lapsimäärä on neuvolan terveydenhoitajalla 320 lasta. Tämä kattaa kaikki neuvolaikäiset eli 0–6-vuotiaat lapset, jos terveydenhoitaja tekee pelkkää lastenneuvolaa. THL:n suositus (2023) kouluterveydenhuollon henkilöstömitoituksesta on terveydenhoitajan osalta 460 oppilasta ja lääkärin osalta 2100 oppilasta kokopäiväistä työntekijää kohden. Mitoitussuositus on laskettu palvelujen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Keski-Suomen hyvinvointialueella kokoaikaisen terveydenhoitajan oppilasmääräksi tavoitellaan noin 440 oppilasta. Esiopetuksen terveydenhuolto kuuluu neuvolapalveluiden piiriin.

Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien henkilöstömitoitus on lakisääteinen. Oppilas- ja opiskeluhoitolaain (1287/2013, muutettu lailla 1146/2021) mukaan yhtä kuraattoria kohti saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohti enintään 780 opiskelijaa. Jyväskylän esi- ja perusopetuksessa opiskeluhuollon resurssit henkilötyövuosina ovat seuraavat: kouluterveydenhoitajia on 29, psykologeja 20 ja kuraattoreita 22.

Psykologi – ja kuraattoriresurssit on ilmoitettu koulukohtaisesti ja niihin on laskettu mukaan alueen esiopetusyksiköt (liite 1).

3.1 Opiskeluhuollon toimijoiden vastuualueet ja roolit

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista ja laatii opiskeluhoitosuunnitelman yhteistyössä Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuollon toimijoiden, lasten / oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä on säännöllisesti kokoontuva monialainen ryhmä, joka vastaa Koulutuksen järjestäjän tasolla opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta

ja arvioinnista. Ryhmän tehtäviin kuuluu opiskeluhoitosuunnitelman päivittäminen, asetettujen tavoitteiden ja toimien toteutumisen seuranta sekä opiskeluhoitotyön ohjaaminen kerätyn arviointitiedon pohjalta. Ohjausryhmän kokoonpanosta päättää sivistyksen toimialajohtaja ja ryhmän koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii perusopetuksen palvelujohtaja. Ohjausryhmässä on edustajia sivistyspalveluista, terveydenhuollosta, sosiaalitoimesta ja alueen muista koulutuksen järjestäjien organisaatioista.

Käytännön tasolla opiskeluhoollon suunnittelun, toteuttamisen, koordinoinnin ja toiminnan kehittämisen vastuu jakautuu esi- ja perusopetuksessa seuraavasti:

- **Päiväkodin johtaja / rehtori** vastaa opiskeluhoollon koordinoinnista ja organisoinnista. Päiväkodin johtaja / rehtori kehittää toimintakulttuuria, seurantajärjestelmää ja vahvistaa lasten / oppilaiden ja huoltajien yhteistyötä.
- **Varhaiskasvatuksen opettaja, opettaja / luokanvalvoja** on vastuussa opiskeluhoollon toteuttamisesta, havainnoinnista, suunnittelusta, puuttumisesta (esim. seuraa poissaoloja), dokumentoinnista ja toimeenpanemisesta. Varhaiskasvatuksen opettaja, opettaja / luokanvalvoja tekee yhteistyötä tarvittaessa esimerkiksi lastensuojelun lapsiperheiden sosiaalityön ja ohjauksen, lastensuojelun, perheneuvolan ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa.
- **Varhaiskasvatuksen erityisopettaja / erityisopettaja** edellisten vastuiden lisäksi kartoittaa oppilaan oppimisvaikeuksien syitä, arvioi lapsen / oppilaan kasvua ja kehitystä ja toteuttaa pedagogista tukea varhaiskasvatuksen opettajan / luokanopettajan / aineenopettajan / luokanvalvojan ja/tai opinto-ohjaajan kanssa.
- **Oppilaanohjaaja** tukee oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalisia taitojaan sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaaja vastaa luokkamuotoisesta ohjauksesta sekä erityisesti opinto-, koulutus- ja urasuunnitelmia koskevasta ohjauksesta.

Hyvinvointialue vastaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen sekä kouluterveydenhuollon järjestämisestä. Opiskeluhoollon palvelujen toteutuksesta vastaavat ammattilaiset ja heidän keskeiset tehtävänsä jakautuvat seuraavasti:

- **Neuvolan terveydenhoitajan** tehtäviin kuuluu säännölliset terveystarkastukset, seulonnat ja rokotukset, perheiden tukeminen lapsen kasvussa ja hyvinvoinnissa ja yhteistyö muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa.
- **Neuvolalääkärin** työssä painottuu säännölliset terveystarkastukset, sairauksien diagnosointi ja hoitoon ohjaus, perheiden neuvonta ja ohjaus sekä yhteistyö muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa.
- **Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajan** tehtäviin sisältyy mm. määräaikaista ja yksilöllisen tarpeen mukaisia terveystarkastuksia, erityisen tuen tarpeen arviointi ja varhainen tukeminen, ohjaus tarvittaviin erikoistutkimuksiin, monialainen yhteistyö huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa sekä yhteisöllinen opiskeluhoitotyö.
- **Kouluterveydenhuollon lääkäri** toimii lääketieteellisenä asiantuntijana ja työskentelee terveydenhoitajan työparina. Perustehtävänä on huolehtia oppilaiden terveyden seurannasta yhdessä terveydenhoitajan kanssa. Koululääkäri ottaa kantaa oppilaiden määräaikaissa tarkastuksissa nousseihin terveydellisiin huoliin sekä lapsen koulukäyntiin vaikuttaviin terveydellisiin asioihin.
- **Kuraattori** työskentelee esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollossa sosiaalialan asiantuntijana. Kuraattori auttaa lasta ja oppilasta esiopetukseen tai koulunkäyntiin, kaveri- ja perhesuhteisiin, mielialaan, käyttäytymiseen ja elämäntilanteiden muutoksiin liittyvissä haasteissa. Kuraattori tekee yhteistyötä huoltajien, yksiköiden henkilökunnan ja ulkopuolisten tahojen, kuten neuvola- ja nuottivalmentajien, perheneuvolan, lastensuojelun ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa.
- **Psykologi** auttaa esi- ja perusopetuksen lasta / oppilasta oppimiseen, koulunkäyntiin, ihmissuhteisiin ja vaikeisiin elämäntilanteisiin liittyvissä asioissa. Psykologi vastaa psykologisista tutkimuksista ja arvioista, keskusteluavun antamisesta, ohjaamisesta ja neuvonnasta ja yhteistyöstä huoltajien, koulun työntekijöiden, perheneuvolan, lastensuojelun ja terveydenhuollon kanssa.

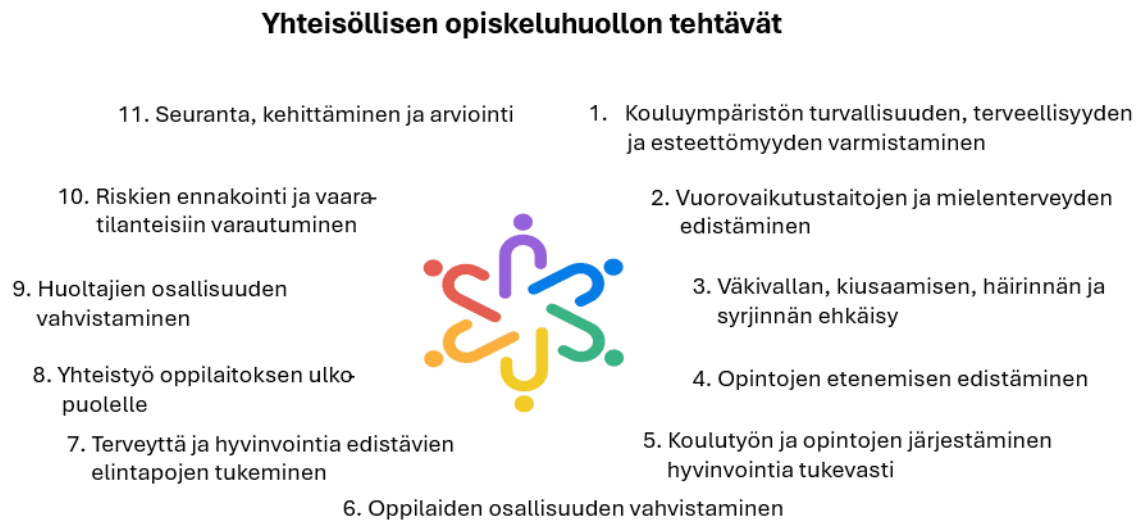
Opiskelijat ja huoltajat osallistuvat opiskeluhuollon suunnitteluun ja toteutukseen. Heidän näkemyksensä ja tarpeensa otetaan huomioon opiskeluhuollon palvelujen kehittämisessä.

Perehdytyksen avulla varmistetaan, että kaikki työntekijät tuntevat oman tehtävänsä, vastuunsa ja toimintatapansa osana esi- ja perusopetuksen kokonaisuutta.

4 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään lasten / oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, vuorovaikutusta, sosiaalista vastuullisuutta, osallisuutta sekä terveellistä, turvallista ja esteetöntä ympäristöä.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävät ovat kuvassa 2.

Kuva 2. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävät.

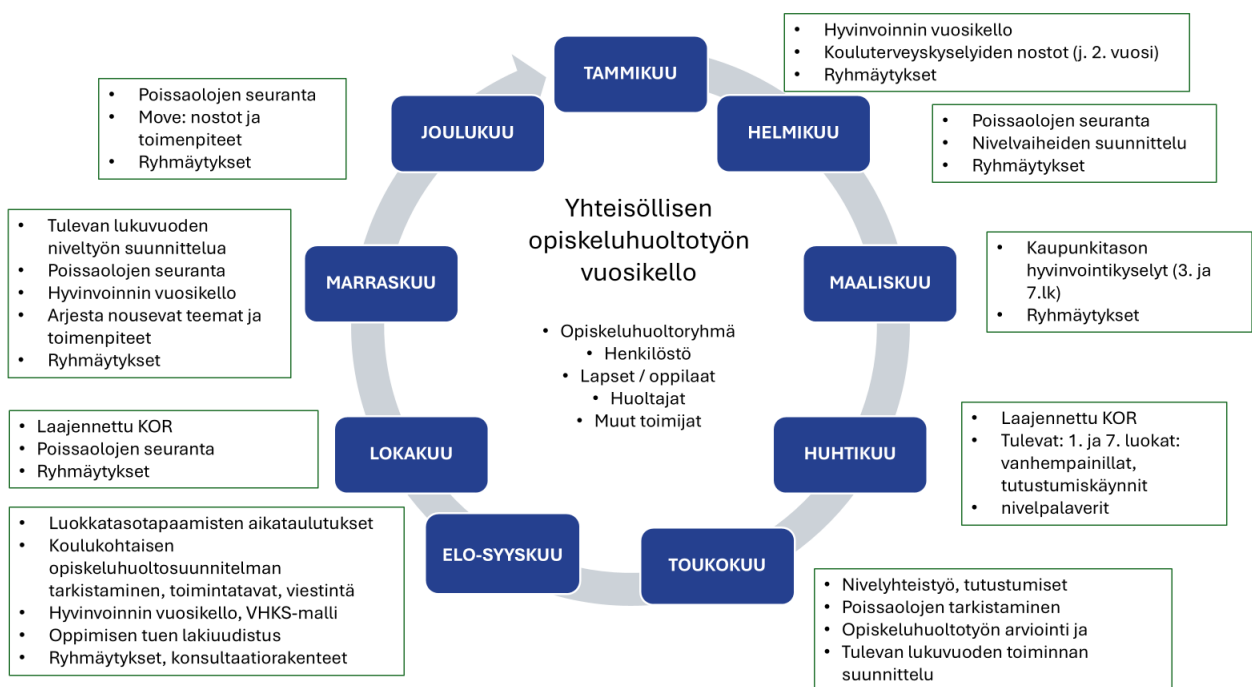
Koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyö, johtamisen rakenteet ja käytänteet sekä tiedonkulku muodostavat yhteisöllisen opiskeluhuollon perustan.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa monialaisen esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista koulutuksen järjestäjän tasolla. Ohjausryhmän kokoonpanosta päättää sivistyksen toimialajohtaja ja ryhmän koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii perusopetuksen palvelujohtaja. Ohjausryhmässä on edustajia eri opiskeluhuollon ammattiryhmistä, alueen muiden opetuksen järjestäjän kouluista sekä yhteistyötahoista.

Opiskeluhuollon toteutumisesta esiopetusyksiköissä ja kouluissa vastaavat yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät, jotka ohjaavat yksikön hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Opiskeluhoitoryhmä kokoontuu n. kerran kuukaudessa ja siihen kuuluvat esiopetusyksikön johtaja tai koulun rehtori, varhaiskasvatuksen erityisopettaja / erityisopettaja, psykologi,

kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri, opetushenkilöstön ja huoltajien edustajat sekä oppilaiden edustajat (ryhmien kokoonpano voi hieman vaihdella yksikkö- ja koulukohtaisesti). Tarvittaessa mukaan kutsutaan myös käsiteltävään teemaan liittyviä asiantuntijoita. Puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii päiväkodin johtaja tai rehtori.

Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tulee olla suunnitelmallista ja jokaista yksikköä palvelevaa. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön vuosikello ohjaa toimintaa lukuvuoden aikana. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön toteutus rakentuu esiopetus- ja koulukohtaisten tarpeiden mukaisesti. Toteutuksessa voi hyödyntää laadittua yhteisöllisen opiskeluhoitotyön vuosikelloa (Kuva 3).

Kuva 3. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön vuosikello (vuosikelloa täydennetään esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisilla konkreettisilla toimenpiteillä, jotka suunnitellaan, toteutetaan ja, joita seurataan lukuvuoden aikana).

4.1 Toimintaympäristöjen terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset

Esiopetus- ja kouluympäristöjen terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvointi tarkastetaan joka kolmas vuosi lasten / oppilaiden ja henkilöstön terveyden edistämiseksi (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009, 12§). Ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen on

monialaista asiantuntemusta edellyttävä tehtävä, jossa vastuita on monella viranomaisella. Ympäristöterveydenhuolto vastaa tarkastusten koollekutsumisesta.

Päiväkodin yhteydessä toimivan esiopetuksen osalta tarkastuksiin osallistuvat päiväkodin ja kiinteistön omistajan edustajat. Koulurakennuksessa sijaitsevan esiopetusyksikön ja koulun osalta tarkastukseen osallistuvat koulun edustajat, kouluterveydenhuolto, työsuojelu, työterveyshuolto ja kiinteistönomistajan edustajat. Lisäksi tarkastuksille voidaan kutsua oppilaiden ja huoltajien edustajat sekä ulkopuolisia asiantuntijoita. Koulut vastaavat tarkastuksen yhteenvetolomakkeen koostamisesta, ylläpidosta ja arkistoinnista.

4.2 Tapaturmien ehkäisy, äkillinen sairastuminen ja lääkehoito

Tapaturma on lapselle / oppilaalle esiopetuksessa/koulussa tai matkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttanut odottamaton tapahtuma. Tapaturmina korvataan myös vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintorekillä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, jos ne sisältyvät esiopetuksen tai koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Lasten / oppilaiden vakuutus (Pohjolan vakuutus) kattaa kaikki esiopetuksen/koulun toiminnan aikana sattuneet tapaturmat ja niiden hoito on maksutonta.

Tapaturmasta ilmoitetaan välittömästi lapsen / oppilaan huoltajille. Henkilöstö ja koulussa lisäksi terveydenhoitaja hoitavat lievät tapaturmat. Tarvittaessa lapsi / oppilas ohjataan tai viedään terveyskeskukseen ja hammastapaturmissa otetaan yhteyttä suun terveydenhuollon yksikköön. Jatkohoitoyksikön on tärkeää tietää, että kyseessä on esiopetuksessa / koulussa sattunut tapaturma. Häätilanteessa soitetaan 112. Esi- ja perusopetuksen henkilöstölle järjestetään ensiapukoulutuksia.

Lapsen / oppilaan sairastuessa äkillisesti esiopetus- tai koulupäivän aikana, henkilökunta ottaa yhteyttä huoltajiin, jotka huolehtivat lapsen / oppilaan kuljetuksesta kotiin ja tarvittaessa jatkohoitoon. Perusopetuksessa terveydenhoitajalla käyntiä vältetään tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi, ellei se ei ole ehdottoman tarpeellista.

Lasten / oppilaiden lyhyt- tai pitkäaikaissairauksia hoidetaan omalla terveysasemalla tai muussa hoitoyksikössä. Jatkuva, lyhytkestoista tai tilapäistä lääkehoitoa esi- ja perusopetuspäivän aikana toteutetaan vain sovitusti yksiköiden aikuisten toimesta.

Mahdollisesta lääkehoidon käytännön toteuttamisesta laaditaan yksilöllinen lääkehoitosopimus yhdessä huoltajien ja lapsen/oppilaan lähiaikuisten kanssa, tarvittaessa yhteistyössä terveydenhuollon kanssa.

4.3 Poissaolojen ehkäisy, seuranta ja puuttuminen

Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (PoL 26§). Huoltajalla on lainmukainen velvollisuus varmistaa, että huollettavan oppivelvollisuus tulee suoritettua (OVL 9§).

Jyväskylän kaupungin perusopetuksessa on käytössä yhtenäinen poissaoloihin puuttumisen toimintamalli, jossa on kuvattu poissaolojen ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen, kohdennetut toimet sekä vahvat toimet. Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksen toimintamallit löytyvät seuraavista linkeistä:

 [Jyväskylän kaupungin esiopetuksen poissaolomalli](#)

 [Jyväskylän kaupungin perusopetuksen poissaolomalli](#)

Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksessa poissaoloihin puuttumisen lähtökohtana on ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. Painopiste on tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisessa sekä kouluun kiinnittymisen ja läsnäolon tukemisessa. Tavoitteena on luoda turvallinen ja viihtyisä kasvu- ja oppimisympäristö, joka tukee koulunkäyntiä, oppimista ja hyvinvointia. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön avulla suunnitellaan ja toteutetaan ennaltaehkäisevää työtä sekä rakennetaan osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä tarkastellaan poissaoloja neljä kertaa lukuvuoden aikana.

Koulupoissaoloihin puuttumisessa keskeistä on vuorovaikutteinen yhteistyö oppilaan ja tämän huoltajan, luokanopettajan tai -valvojan, erityisopettajan, koulun muun henkilöstön, opiskeluhuoltopalveluiden henkilöstön sekä tarvittaessa koulun ulkopuolisten toimijoiden välillä. Poissaolojen taustalla olevat syyt tulee selvittää yhteistyössä opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa. Tämä yhteistyö varmistaa, että oppilaalle ja hänen perheelleen löydetään oikeat tukitoimet. Monialaisen yhteistyön merkitys korostuu tilanteissa, joissa oppilaalla on ongelmallisia, pitkittyneitä tai huolta herättäviä poissaoloja.

4.4 Päihteiden käytön ehkäisy ja päihteiden käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen voidaan koulussa jakaa kolmeen osaan: 1) ennaltaehkäisevään työhön, 2) varhaiseen puuttumiseen ja 3) toimintatapoihin, joita sovelletaan ongelmatilanteissa.

Ennaltaehkäisevä työ

Ehkäisevä päihdetyö on olennainen osa oppilaitoksen arkea ja kasvatusta, joka tukee sekä yksilön että yhteisön hyvinvointia sekä terveellistä ja turvallista oppimisympäristöä.

Päihteiden käytön ehkäisy ja päihdekasvatus eivät ole muusta opetuksesta ja kasvatuksesta irrallaan olevia asioita, vaan osa laajempaa elämänhallintataitoja tukevaa kasvatusta.

Ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuteen kuuluu esimerkiksi:

- Elämänhallintataitojen opettaminen
- Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opettaminen
- Myönteisten oppimiskokemusten ja kouluviihtyvyyden vahvistaminen
- Itsetunnon tukeminen
- Avoimen ja myönteisen ilmapiirin luominen
- Yhteenkuuluvuuden vahvistaminen (luokkahenki)
- Tiivis yhteistyö vanhempien kanssa
- Selkeiden sääntöjen ja sopimusten luominen ja niiden mukaisesti toimiminen
- Poissaoloihin puuttuminen
- Mielekkään tekemisen tarjoaminen (harrastukset, liikunta, kulttuuritoiminta)
- Osallisuus, esim. oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta
- Turvallisen kouluympäristön varmistaminen (fyysinen ja psyykkinen)

Päihdekasvatus pohjautuu koulujen opetussuunnitelmaan ja tukee lasten ja nuorten tervettä kasvua. Sen tavoitteena on vahvistaa suojaavia tekijöitä ja vähentää päihteiden, nikotiinituotteiden ja rahapelaamisen riskejä. Laadukas päihdekasvatus perustuu hyvään vuorovaikutukseen ja tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osallistua, pohtia ja harjoitella taitoja ikätasoisesti. Tavoitteena on, että oppilas osaa soveltaa tietoa omaan elämäänsä ja ymmärtää valintojensa seuraukset.

Päihdekasvatuksen tukena koulut hyödyntävät myös ulkopuolisten toimijoiden asiantuntemusta. Yhteistyötä tehdään muun muassa Ankkuri-toiminnan, Ehytin ja Riemu

Finland ry:n kanssa. Lisäksi kouluja tukee Jyväskylän ehkäisevän päihde- ja väkivaltatyön koordinaattori.

Vanhempainillat tarjoavat vanhemmille tietoa päihteistä, riskeistä ja nuorten kehityksestä osana ennaltaehkäisevää työtä. Niissä käsitellään myös yhteisiä sääntöjä, vapaa-ajan viettoa ja päihdekysymyksiä, erityisesti nivelvaiheissa.

Jyväskylän kaupungissa perusopetuksen yksiköiden tulee laatia oma ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Tämä suunnitelma auttaa koulujen henkilöstöä saamaan yhteisen käsityksen päihdetilanteesta ja ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta. Suunnitelman laatimisessa voidaan hyödyntää kouluterveyskyselyjen tuottamaa tietoa sekä tehdä yhteistyötä nuorisotyöntekijöiden, poliisin ja järjestöjen kanssa. Lisäksi suunnittelun tukena toimivat Ehkäisevän päihdetyön vuosikellot ja materiaalit. Opiskeluhuoltoryhmä on keskeinen toimija koulujen ehkäisevässä päihdetyössä. Ryhmä koordinoi ja johtaa päihteen käytön ehkäisyyn liittyviä toimia (Kuva 4).

OPISKELUHUOLTORYHMÄN TEHTÄVIÄ	HUOMIOITAVAA EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN KANNALTA
1. Yhteisöllisen työn tavoitteiden asettaminen	Ehkäisevän päihdetyön tavoitteista ja toimintatavoista sopiminen osana päihdesuunnitelman laatimista
2. Opiskeluhuollon suunnitteluun ja arviointiin tarvittavan tietopohjan kokoaminen	Koulun tai oppilaitoksen päihdetilanteen seuraaminen (esim. Kouluterveyskysely, TEAvisari, yhteenvedot terveystarkastuksista, havaitut käyttö- ja välittämistilanteet), yhteenvedon laatiminen ja siitä tiedottaminen
3. Vuorovaikutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen sekä terveyden edistämisen käytännöt	Yhdessä sovitut päihteen ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen ehkäisyn käytännöt, ehkäisevään työhön osallistamisen käytännöt sekä mielenterveystaitojen, vahvuuksien ja voimavarojen tukeminen
4. Huolen varhaisen tunnistamisen ja puheeksioton taitojen vahvistaminen	Henkilöstön päihteen ja nikotiinituotteiden käytön sekä rahapelaamisen puheeksioton ja tunnistamisen osaamisen kehittäminen, päihdetoimintamallista ja yhteisistä toimintatavoista sopiminen (mukaan lukien varhainen tunnistaminen ja puheeksiotto sekä polut tuen ja hoidon piiriin)

Kuva 4. Ehkäisevä päihdetyö yhteisöllisessä opiskeluhuollossa | Opetushallitus

Varhainen puuttuminen

Oppilaiden tulee saada tietoa päihteistä ja niiden riskeistä, kuten päihteen vaikutuksista, kokeilun ja käytön haittavaikutuksista ja päihteisiin liittyvästä lainsäädännöstä. Lisäksi oppilaiden tulee tietää, mistä koulussa saa apua päihdeasioissa.

Varhaisen puuttumisen kannalta nivelvaiheet, kuten siirtymä alakoulusta yläkouluun, ovat tärkeitä. Uusille 7.luokkalaisille järjestetään syksyisin tutustumis- ja ryhmäytymistoimintaa, jolla pyritään tukemaan positiivisen ja kannustavan ilmapiirin luomista ryhmissä.

Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta tukevat varhaista puuttumista yhteisten tapahtumien ja tiedottamisen avulla. Yhteisöllinen lähestymistapa auttaa ylläpitämään turvallista ja terveellistä kouluyhteisöä.

Jokaisella oppilaalla on velvollisuus ilmoittaa päihteiden käytöstä ja välittämisestä ja koulun työntekijöillä on velvollisuus puuttua nuoren päihteiden käyttöön. Tietoon tullut oppilaan päihdekokeilu tai päihdeongelma otetaan viipymättä puheeksi oppilaan, huoltajan ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Asiasta on tärkeä keskustella myös yksilökohtaisessa opiskeluhuollon asiantuntijaryhmässä.

Päihteiden käytön oppilaskohtainen arviointi sisältyy kouluterveydenhuollon terveystarkastuksiin. Oppilaalla on mahdollisuus saada yksilöllistä päihdeneuvontaa terveydenhoitajan vastaanotolla tai mielenterveys- ja päihdetiimin palveluissa. Tarvittaessa hyödynnetään Keski-Suomen hyvinvointialueen päihde- ja mielenterveyspalveluita.

Keski-Suomen hyvinvointialue on koonnut päihteettömyyden ja mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintamallin, joka auttaa tunnistamaan päihteiden käytöltä suojaavia tekijöitä sekä päihteille altistavia riskitekijöitä ja opastaa ehkäisevän työn menetelmien äärelle.

 [Alaikäisten päihdetyön hoito- ja palveluketju | Keski-Suomen hyvinvointialue.](#)

Toimintatavat päihteiden hallussapidon ja käytön osalta

Kun koulussa herää epäily oppilaan hallussa olevista päihteistä, päihteiden käytöstä tai välittämisestä, tarvitaan aina moniammatillista yhteistyötä. Jos oppilas käyttää päihteitä koulussa, siitä ilmoitetaan aina kotiin, kouluterveydenhoitajalle ja tehdään [lastensuojeluilmoitus](#). Jos oppilas käyttää huumausaineita, ilmoitetaan asiasta myös poliisille.

Tilanteessa, jossa oppilaalla havaitaan kielletty esine tai aine, toimitaan mallin mukaisesti (Kuva 5).

Kuva 5. Toimintamalli, kun oppilaalla havaitaan kielletty esine tai asia.

Jos oppilaan epäillään käyttäneen päihteitä tai olevan päihteiden vaikutuksen alainen, oppilas poistetaan luokasta, mutta ei päästetä lähtemään. Tilanteessa toimitaan seuraavasti:

- Paikalle pyydetään toinen aikuinen.
- Keskustellaan oppilaan kanssa tilanteesta, jos hän pystyy siihen.
 - Mitä on nautittu? Mistä päihde on saatu?
- Oppilaan huoltaja kutsutaan koululle selvittämään tapahtunutta. Huoltaja ja oppilas ohjataan terveyskeskukseen ja huoltajaa kannustetaan viemään oppilas verikokeisiin. Huoltajat vastaavat jatkotoimenpiteistä, kuten mahdollisesta huumeseulasta.
 - Alle 18-vuotiaasta lapsesta tehdään aina [lastensuojeluilmoitus](#).
- Jos kyseessä ovat huumausaineet, yhteys aina myös poliisiin.
- Arvioidaan tuen tarve.
- Sovitaan jatkotoimenpiteistä.

Jos oppilaalla havaitaan hallussa olevia päihteitä tai on epäily päihteiden välittämisestä, toimitaan tilanteessa seuraavasti:

- Havainnon tehnyt henkilö ottaa yhteyttä rehtoriin tai muuhun opiskeluhooltotyöryhmän jäseneseen.

- Oppilas tavataan yhdessä ja hänen kanssaan selvitetään epäilyn aiheellisuus.
- Huoltajaa tiedotetaan tilanteesta ja kutsutaan tarvittaessa paikalle.
- Sovitaan jatkotoimenpiteistä ja tehdään tarvittavat ilmoitukset ([lastensuojeluilmoitus](#), rikosilmoitus.) Koulun henkilökunta konsultoi poliisia ja tarvittaessa lastensuojelua. Välittämisepäilyn kohdalla otetaan aina yhteys poliisiin.
- Tilanteeseen osallisten oppilaiden / luokkien kanssa keskustellaan päihdetilanteesta ja päihteiden käytön haitoista. Välitetään tietoa tilanteesta tarvittaville yhteistyötahoille esim. koulun / alueen nuorisotyöntekijöille ja Ankkuri-tiimiin.
- Tiedotetaan ja kuullaan huoltajia.

Jos lapsen / oppilaan **huoltaja tulee päihtyneenä esiopetusyksikköön tai koululle**, häntä pyydetään rauhallisesti poistumaan. Lasta ei anneta päihtyneen huoltajan mukaan, ja tarvittaessa voidaan soittaa poliisi. Tilanteessa toimitaan seuraavasti:

- Varmistetaan, että kotona on selvä ja turvallinen aikuinen vastaanottamassa lasta. Jos lapsi ei voi mennä kotiin, tarkistetaan, onko lähellä sukulaista tai naapuria, jonka luokse hän voi mennä. Esiopetuksessa voidaan hyödyntää myös lapsen nimettyä varahakijaa.
- Päiväkodin johtajaan / rehtoriin otetaan välittömästi yhteys.
- Konsultoidaan lastensuojelua. Henkilökunnalla on lastensuojelulain 25 § mukainen ilmoitusvelvollisuus.

4.5 Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan on kirjattava suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Laadittu suunnitelma koskee Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetusta. Suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuosittain, ja suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Lapsella / oppilaalla on oikeus turvalliseen kasvu- ja oppimisympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Esi- ja perusopetuksen henkilöstöllä on velvollisuus puuttua väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään ja syrjintään. Oppilaan puolestaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (PoL 35 §).

Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksessa on käytössä väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toimintamalli. Tutustu tarkemmin toimintamalleihin:

- [Jyväskylän kaupungin **varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen** väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toimintamalli](#)
- [Jyväskylän kaupungin **perusopetuksen** väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toimintamalli](#)

Väkivalta on vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista. Esi- ja perusopetuksessa esiintyvä väkivalta voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä ovat väkivallan muotoja.

Kiusaaminen on toistuvaa, tahallista toisen ihmisen henkistä, fyysistä tai sosiaalista vahingoittamista, ja kiusatuksi joutuneen on usein vaikea puolustautua. Kiusaamista voi tapahtua kasvokkain tai digitaalisissa ympäristöissä.

Häirintä on käyttäytymistä, jolla sanoin tai teoin loukataan, uhataan, nöyrytetään tai halvennetaan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti.

Syrjintä on yksilön tai ryhmän torjumista, huonompaa kohtelua tai asettamista muita huonompaan asemaan.

Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksen väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastainen toiminta on suunnitelmallista ja systemaattista. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan toimintamallin esiopetusyksikkö- ja koulukohtaiset tavoitteet, toimintatavat ja arviointi. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan myös koulukohtaiset vastuuhenkilöt, jotka koordinoivat ja ylläpitävät väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintaa omassa yksikössään sekä ovat opettajien tukena tilanteiden selvittelyssä. Esiopetuksessa yksikön johtotiimi vastaa toiminnan koordinoinnista ja ylläpidosta.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma käydään läpi henkilöstön, huoltajien ja lasten / oppilaiden kanssa. Esiopetuksen yksikkökohtaiset toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat velvoittavat henkilöstöä tarkkailemaan jatkuvasti yhteisönsä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Ennaltaehkäisevä työ

Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisen toiminnan pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Esiopetusyksiköiden ja koulujen henkilöstö tukee ryhmien ja vertaissuhteiden vuorovaikutusta, ryhmäytymistä sekä yksinäisyyden ehkäisyä osana jokapäiväistä toimintaa.

Koko yhteisö edistää hyvän huomaamista, myönteistä vuorovaikutusta ja positiivisen palautteen antamista. Lapset / oppilaat harjoittelevat tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja osana oppituntien sisältöä ja arjen tilanteita. Edellä mainittuja taitoja harjoitellaan systemaattisesti muun muassa osana hyvinvoinnin vuosikellon sisältöjä. Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikellon löydät täältä:

 [Hyvinvoinnin vuosikello](#)

Lasten ja oppilaiden kanssa käydään läpi, mitä väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja syrjintä ovat, jotta he oppivat tunnistamaan niitä ja tietävät, miten toimia niitä kohdatessaan. Heitä rohkaistaan kertomaan kaikesta väkivallasta henkilöstölle ja puuttumaan tilanteisiin aktiivisesti.

Jyväskylän päiväkodeissa on otettu käyttöön Peli seis -menetelmä syksyllä 2024. Menetelmän tavoitteena on opettaa lapsille konkreettinen keino pysäyttää ikävältä tuntuva tilanne ja pyytää tarvittaessa aikuinen apuun. Tarkoituksena on laajentaa Peli seis -menetelmä myös perusopetukseen.

Koulun järjestyssäännöillä ja toimintaohjeilla sekä riittävällä välituntivalvonnalla pyritään ennaltaehkäisemään epäasiallista käytöstä ja edistämään turvallisuutta. Oppilaat osallistuvat hyvinvoinnin vahvistamiseen järjestämällä koko koulun yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa esimerkiksi oppilaskunnan, tukioppilaiden ja liikkuvaksi-toiminnan avulla.

Väkivaltaa voidaan ehkäistä kehittämällä tietoisesti esiopetusyksikön ja koulun turvallista toimintakulttuuria yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon avulla. Väkivallan ehkäisemiseksi henkilöstöä koulutetaan kohtaamaan haastavaa ja väkivaltaista käytöstä AVEKKI-toimintatapamallin mukaisesti.

Varhainen puuttuminen

Väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa ja epäasialliseen käytökseen tulee puuttua systemaattisesti. Tämä koskee henkilöstöä, lapsia/oppilaita sekä huoltajia. Henkilöstö

puuttuu aina tietoonsa tulleeeseen tai näkemäänsä kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan ja ottaa tilanteen vakavasti. Opettajalla tai rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa huoltajalle epäilyistä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta oppimisympäristössä tai koulumatkalla. (PoL 29 §). Huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilöstöön, mikäli he saavat tietää koulussa tai koulumatkalla tapahtuvasta epäasiallisesta käytöksestä.

Tilanne selvitetään osapuolten kanssa sovittujen käytänteiden mukaisesti ja kirjataan sähköiseen muistioon. Henkilöstö vahvistaa yhteistyötä huoltajien kanssa ja ottaa heidät mukaan tilanteen selvittelyyn mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta epäasiallinen käytös saadaan loppumaan. Tilannetta seurataan riittävän pitkään ja varmistetaan, että oppilas kokee kouluarjen turvalliseksi. Kaikkien osapuolten yksilölliset ja yhteisölliset tukitoimet sekä pedagoginen tuki sovitaan tilannekohtaisesti opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön kanssa sekä tarvittaessa ulkopuolisten tukipalvelujen kanssa: ankkuritoiminta, MLL:n Selviytyjät-vertaisryhmä ja Keski-Suomen hyvinvointialueen huoltajille tarjoama Tukipysäkki kiusaamisasioissa.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa kasvatustalkoot tai määrätään kurinpitotoimi, joka järjestetään oppilaan ikä, kehitystaso, teon olosuhteet ja seuraukset huomioiden. Pitkään jatkuneiden ja haastavien tilanteiden selvittämiseksi kootaan eri ammattilaisista koostuva monialainen verkosto sekä vahvistetaan yhteistyötä kodin ja koulun välillä. Henkilöstö selvittää käytöksen taustalla olevat juurisyyt yhteistyössä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa, jotta oppilaalle löydetään oikeat tukitoimet.

Jos koulussa tapahtuneen tilanteen epäillään täyttävän rikoksen tunnusmerkit, tehdään rikos- ja lastensuojeluilmoitus. 1.–3. luokkalaisten tekojen käsittelyyn koulun keinot ovat ensisijaisia. Jos oppilaan teko ei täytä rikoksen tunnusmerkistöä, mutta henkilöstölle herää huoli lapsen / oppilaan käytöksestä, kasvuympäristöstä tai kokonaistilanteesta, tulee tehdä lastensuojeluilmoitus. Henkilöstö voi tehdä myös aloitteen sovittelusta lasten ja nuorten rikos- ja riita-asioissa. Mikäli lapselle / oppilaalla on fyysisiä vammoja, ruhjeita, jälkiä tai kipua, tulee hänen käydä terveydenhoitajan luona tai perhe ohjataan käymään terveyskeskuksessa. Akuuteissa tilanteissa soitetaan 112.

Tutustu tarkemmin henkilöstön ilmoitusvelvollisuuteen ja toimintaohjeisiin:

[Lainvastaiset teot koulussa -toimintamallissa väkivaltaan ja muihin lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi](#)

Seuranta ja arviointi

Esiopetuksessa toimintaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisten laadunarviointien tulosten perusteella sekä päivittäisten kohtaamisten ja lapsen yksilöllinen suunnitelmakeskustelujen avulla.

Perusopetuksessa väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintaa arvioidaan ja tilannetta seurataan säännöllisesti hyödyntämällä Kouluterveyskyselyjä, Jyväskylän kaupungin oppilas- ja koulutyytyväisyyskyselyjä, henkilöstökyselyjä, TEAviisari-tietoa, koulujen omia kyselyjä ja poissaolotilastoja.

4.6 Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

Tärkeimpiä toimenpiteitä vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ovat ennakointi, varautuminen uhkaaviin tilanteisiin ja riskien arviointi. Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja suojautumistoimenpiteet ovat yksikkökohtaisia ja perustuvat kunkin yksikön todellisiin vaaratekijöihin. Riskiarvion mukaan on laadittu yksityiskohtainen suunnitelma vaaratilanteiden ehkäisemiseksi, tarvittavista toimenpiteistä ja toteutetuista järjestelyistä. Nämä asiat näkyvät pelastus- ja kriisisuunnitelmassa.

Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarpeen mukaan yhteistyössä opiskeluhooltohenkilöstön kanssa. Pelastus- ja kriisisuunnitelmassa huomioidaan opiskeluhoollon toimijoiden tehtävä ja rooli kriisi-, uhka- tai vaaratilanteissa. Suunnitelmasta tulee selvitä, kuinka opiskeluhooltoryhmän toimijat on sidottu osaksi yksikön sisäistä kriittisen tilanteen viestintää. Uudet työntekijät tulee perehdyttää pelastus- ja kriisisuunnitelmaan.

Arjen turvallisuudesta vastaa yksikössä työskentelevä päiväkodin johtaja tai rehtori. Kriisitilanteita ehkäistään noudattamalla yleisiä järjestys- ja turvallisuussääntöjä. Turvallisuuskäsitteet tulee huomioida korostetusti tavallisesta esiopetuksen / koulun arjesta poikkeavien tapahtumien, teemapäivien tai yksikön ulkopuolella annettavan opetuksen (esim. retket, leirikoulut) järjestelyissä.

Kriisitilanteessa vastuu on päiväkodin johtajalla / rehtorilla / kohteen tilannejohtajalla (sininen liivi), kunnes poliisi tai pelastuslaitos saapuu paikalle ja ilmoittaa vastuun

siirtymisestä heille. Mikäli rehtoria ei tavoiteta kriisitilanteessa, soitetaan vararehtorille. Mikäli vararehtoriakaan ei tavoiteta, tilanteen hoitaa se opettaja, joka saa ensimmäisenä siitä tiedon. Rehtori tai rehtorin ollessa poissa vararehtori vastaa koulun osalta kaikesta tiedottamisesta koulun sisällä. Hän tiedottaa työntekijöitä, oppilaita ja huoltajia.

Tiedottaminen tukeutuu kaupungin kriisiviestintäsuunnitelmaan (pelastussuunnitelman toimintakortti 8 Viestintä) ja sitä toteutetaan yhteistyötä kaupungin viestinnän kanssa. Koulun osalta ainoastaan toimialajohtaja / palvelujohtaja tiedottaa tapahtuneesta tiedotusvälineille.

Rehtori tai päiväkodin johtaja kutsuu kriisiryhmän koolle tarvittaessa. Ryhmään kuuluvat rehtori / päiväkodin johtaja, kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Kriisiryhmän tehtävänä on organisoida toiminta kriisitilanteissa, tarjota välitöntä henkistä tukea ja järjestää mahdollinen jatkohoito. Ryhmän vastuulla on myös tunnistaa tärkeimmät yhteistyötahot, arvioida kriisitilanteessa toteutettuja toimia ja tehdä tarvittavat muutokset kriisisuunnitelmaan.

Kiireellisiä opiskeluhuollon tilanteita ovat henkilökohtaiset tai yhteisöä koskevat kriisit, jotka vaativat terveydenhoitajan, psykologin tai kuraattorin kriisityön asiantuntemusta. Akuutisti lapsi voidaan ohjata terveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon, sosiaalipäivystykseen tai paikalle voidaan kutsua tarvittaessa poliisi. Kiireellisinä pidettäviä asioita ovat muun muassa lapsen itsetuhoisuus, psykoottiset oireet, vakavat ahdistusoireet, lähisuhdeväkivalta, seksuaalirikokset, vakavat väkivaltatilanteet ja tilanne, jossa lapsi on vaaraksi itselleen tai muille.

5 YKSILÖKOHTAISEN OPISKELUHUOLLON JÄRJESTÄMINEN

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan lapselle / oppilaalle tarjottavia neuvola- ja kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäisen lapsen/oppilaan tueksi koottavaa yksilökohtaista monialaista opiskeluhoitoryhmää (MAR).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen / oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Lasten / oppilaiden

yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen / koulun arjessa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina lapsen / oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Lapsen / oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus rakentuu avoimuudelle, keskinäiselle kunnioitukselle ja luottamukselle.

Opiskeluhuollon palvelut esi- ja perusopetuksessa

Esiopetuksen opiskeluhooltoon sisältyy ikäryhmälle suunnatut neuvolapalvelut, joiden tarkoituksena on lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin sekä vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin seuranta ja tukeminen.

Neuvolassa kerätyt terveystiedot siirretään potilastietojärjestelmissä kouluterveydenhooltoon, kun lapsi aloittaa koulun. Lapsen oppimiseen liittyvät tiedot, kuten valmiudet, taidot ja mahdolliset tuen tarpeet, siirretään esiopetuksesta kouluun yhtenäisen opinpolun vuosikellon mukaisesti, huoltajien suostumuksella ja yhteistyössä esiopetuksen ja alkuopetuksen opettajien kanssa.

Opiskeluhuollon psykologi toimii koulunkäynnin, oppimisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisessä ja tukena. Psykologi toteuttaa oppimisvalmiuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psykososiaalisen tilanteen arviointia ja tukemista neuvottelujen, tukikeskustelujen ja psykologisten tutkimusvälineiden avulla. Opiskeluhuollon psykologia voi myös konsultoida ja saada varhaista tukea kasvatukseen ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa.

Opiskeluhuollon kuraattori toimii hyvinvoinnin sekä myönteisen kasvun ja kehityksen edistämisen tukena sosiaalialan asiantuntijana. Kuraattori tukee jaksamista, arjen sujumista ja sosiaalista toimintakykyä koulunkäyntiin, kaveri- ja muihin ihmissuhteisiin sekä erilaisiin elämäntilanteiden muutoksiin ja kriiseihin liittyen. Kuraattori tarjoaa lisäksi huoltajille tukea kasvatustyöhön.

Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa tulee tarjota viimeistään seitsemäntenä koulupäivänä oppilaan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun

järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Psykologin tai kuraattorin arvioidessa asian kiireelliseksi keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä.

Kuraattorin ja psykologin palveluihin ohjaudutaan esi- ja perusopetuksessa lapsen / oppilaan toimesta, huoltajan, esi- tai perusopetuksen henkilökunnan tai muun ammattihenkilön yhteydenoton kautta. Oppilaalla on oikeus hakeutua kuraattorin ja psykologin vastaanotolle ilman, että asiasta keskustellaan huoltajan kanssa. Mikäli yhteydenottajana toimii joku muu kuin oppilas itse, esiopetus- ja alakouluikäisen oppilaan kohdalla pyritään siihen, että ennen tukikäyntiä yhteydenottaja keskustelee ensin huoltajan kanssa kuraattorille tai psykologille ohjaamisesta. Yksittäisen oppilaan opiskeluhuollollinen tuki voi käynnistyä myös monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisella. Huoltajan kanssa sovitaan yhdessä asian edistämisen aikataulusta. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä lasta käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Valmistavan opetuksen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen oppilailla on oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin palveluihin. Valmistavan opetuksen ja joustavan perusopetuksen (Jopo) oppilaat saavat terveydenhuollon, psykologin ja kuraattorin palvelut oman koulunsa opiskeluhuollon kautta.

Oppilas voi tarvita tukea myös erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä tai vaikeassa elämäntilanteessa. Tällöin opetusta voidaan järjestää sairaalaopetuksena. Keski-Suomen hyvinvointialueella sairaalaopetuksesta vastaa Jyväskylässä sijaitseva Kukkulan koulu. Sairaalakouluopetuksen aikana opiskeluhoitopalvelut voidaan tarjota omasta lähikoulusta tai Kukkulan koulun opiskeluhuollosta tarpeen mukaisesti.

Osastojakson aikana oppilaan kouluterveydenhuollon palvelut sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut järjestyvät tarvittaessa oppilaan omassa koulussa. Sairaalakoulun opiskeluhoitohenkilöstö tekee tarvittaessa yhteistyötä oppilaan oman koulun opiskeluhoitohenkilöstön tai oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän edustajien kanssa.

Kouluterveydenhuollon palvelut

Kouluterveydenhuolto on maksutonta perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevää palvelua peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Palvelu on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana. Kouluterveydenhuoltoon ei sisälly sairaanhoitoa, lukuun ottamatta koulutapaturmien

ensiapua. Keski-Suomen hyvinvointialueella kouluterveydenhuoltoon sisältyy myös nepsy-hoitopolun mukainen ja lievien mielenterveysongelmien hoito.

Kouluterveydenhuollon asiakkuus alkaa lukuvuoden alussa, jolloin oppilas aloittaa koulunkäynnin. Jos 1.luokan terveystarkastus toteutuu kesällä ennen lukuvuoden alkua, asiakkuus alkaa silloin. Terveystarkastaja kutsuu oppilaat määräaikaan terveystarkastuksiin koulukohtaisesti laaditun aikataulusuunnitelman mukaisesti. Yksilöllisten tarpeiden mukaisissa käynneissä oppilas tai huoltaja varaa itse ajan terveydenhoitajalle puhelimitse tai sähköisen ajanvarauksen kautta. Oppilaat voivat hakeutua myös omatoimisesti terveydenhoitajan vastaanotolle koulukohtaisesti toteutetun avoimen vastaanoton aikana. Lääkärin vastaanotolle aika varataan kouluterveydenhoitajan kautta.

5.1 Lapsen / oppilaan sairauden vaatima hoito, lääkitys ja erikoisruokavaliot

Esiopetus- tai koulupäivän aikana tarvittavasta lääkehoidosta laaditaan aina yksilökohtainen lääkehoitosopimus. Lääkehoitosopimus laaditaan yhteistyössä lapsen / oppilaan huoltajan kanssa. Sopimukseen kirjataan lääkehoidon ja terveydentilan seurannan kannalta tarpeelliset tiedot sekä ohjeet siitä, miten lääkehoitoa päivän aikana toteutetaan ja miten toimitaan poikkeavissa tilanteissa. Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto ja voimassa olevat lääkevalmisteet ovat esiopetuksen tai koulun käytettävissä.

Lyhytaikaisen lääkehoidon suunnitelma laaditaan silloin, kun on kysymys lapsen kuuriluontoisesta lääkehoidosta. Pitkäaikaisen lääkehoidon suunnitelma laaditaan, jos lapsella on lääkitystä vaativa pitkäaikaissairaus, kuten diabetes tai epilepsia. Tätä suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Lasta hoitava taho arvioi ja suunnittelee pitkäaikaissairaana lapsen lääkehoidon ja / tai muiden hoitotoimenpiteiden tarpeen. Tätä tahoja voidaan tarvittaessa käyttää opiskeluhuollollisena asiantuntijana. Jyväskylässä käytetään lääkehoidon sopimuksiin erillisiä lomakkeita (lyhytaikainen lääkehoito sekä pitkäaikainen kohtausluontainen lääkehoito), mitkä löytyvät Jyväskylän kaupungin työntekijöiden Intrasta.

Esi- ja perusopetuksessa oleville lapsille / oppilaille järjestetään erityisruokavalio terveydellisistä syistä lääkärin- tai ravitsemusterapeutin todistuksen perusteella. Huoltaja voi tulostaa todistuksen OmaKanta -palvelusta. Myös terveydenhoitaja voi kirjoittaa todistuksen, jos potilastietojärjestelmästä löytyy lääkärin tai ravitsemusterapeutin kirjaus lapsen tai oppilaan erityisruokavalion tarpeesta. Huoltajan tulee toimittaa lääkärin,

ravitsemusterapeutin tai mahdollisesti terveydenhoitajan todistus lapsen erityisruokavaliosta opettajalle, joka toimittaa sen edelleen jakelukeittiöön.

5.2 Yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR) kokoaminen

Yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen arvioimiseksi ja opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi voidaan tapauskohtaisesti koota monialainen asiantuntijaryhmä (MAR). Ryhmän kokoa esiopetuksen / koulun henkilöstöön kuuluva tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu ja joka huolen ensimmäisenä havaitsee.

Lapsen / oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai lapsen / oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen / oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

5.3 Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja opiskeluhoollon psykologit ja kuraattorit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoollon työn säädösten mukaisesti potilaskertomuksiin ja muihin potilasasiakirjoihin. Yksittäistä lasta / oppilasta koskevan asian käsittelystä yksilökohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoollon tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Myös muut ryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluhoitokertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen lapsen / oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen / oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet

- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Opiskeluhoitokertomukset sekä muut opiskeluhoillon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta / oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoitorekisteriin.

Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja rekisterin ylläpidosta.

Opiskeluhoitorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Ryhmän jäsenillä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §) on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.

6 YHTEISTYÖ LASTEN JA OPPILAIEN HYVINVOINTIA TUKEVIEN TAHOJEN KANSSA

6.1 Ryhmäkohtainen tuki ja lapsi- / oppilaskohtaiset tukitoimet (1.8.2025 alkaen)

Oppimisen tuen lakimuutoksen myötä oppimisen tuen järjestäminen muuttuu esi- ja perusopetuksessa 1.8.2025. Kolmiportaisen tuen mallista luovutaan ja opetusta ja oppimisen tukea järjestetään ennaltaehkäisevästi ja ensisijaisesti ryhmämuotoisesti. Tuki suunnitellaan ja toteutetaan ryhmän tarpeiden mukaan tavoitteena tukea kaikkien oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Ryhmässä järjestetyn tuen lisäksi lapsi / oppilas voi saada lapsi- / oppilaskohtaisia tukitoimia, jotka perustuvat lapsen / oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin. Oppilaskohtaisen tuen tarve arvioidaan kattavasti oppilaan oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvän tiedon pohjalta. Arvioinnin tekevät opettajat, erityisopettajat ja tarvittaessa ja pyydettyessä mahdolliset muut oppilaan kanssa työskentelevät asiantuntijat yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa.

Lapsen / oppilaan asioissa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään ensisijaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa.

Jos lapsen / oppilaan tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu edellyttävät monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

6.2 Yhteistyö lasten, oppilaiden ja huoltajien kanssa

Lasten / oppilaiden ja huoltajien osallisuus on olennainen osa opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutusta. Opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisessa pyritään huomioimaan kaikkien osapuolten näkemykset ja tarpeet, jotta suunnitelma tukee kokonaisvaltaisesti lapsen / oppilaan hyvinvointia ja oppimista. Osallistuminen vahvistaa huoltajien ja lasten / oppilaiden sitoutumista opiskeluhuollon toimiin ja parantaa suunnitelman käytännön toteutettavuutta.

Suunnitelmallinen yhteistyö ja tiedottaminen vahvistavat opiskeluhuollon tuntemusta ja tukevat palveluihin hakeutumista. Huoltajia tiedotetaan monilla eri tavoilla: Edlevo- ja Wilma- järjestelmien kautta, kaupungin verkkosivuilla, koulujen kotisivuilla ja vanhempainilloissa.

Yhteistyö koulutuksen siirtymävaiheissa, esiopetuksesta perusopetukseen tai perusopetuksesta toiselle asteelle, korostuu. Yhteistyö tarkoittaa eri toimijoiden, kuten opettajien, opinto-ohjaajien, huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön yhteistä työtä oppilaan tuen ja ohjauksen varmistamiseksi. Tiedonsiirto ja yhteistyö toteutuvat yhtenäisen opinpolun vuosikellon mukaisesti.

[Yhtenäisen opinpolun vuosikello - nivelvaiheet](#)

6.3 Yhteistyö terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa

Perheneuvola on alle 18-vuotiaille lapsilla ja heidän perheilleen tarkoitettua palvelua.

Perheneuvola tukee lapsiperheitä haasteellisissa elämäntilanteissa ja siellä tarjotaan tukea perheen vuorovaikutukseen sekä vanhemmuuteen ja parisuhteen haasteisiin.

Perheneuvolassa on mahdollista auttaa lasta myös mielenterveysasioissa. Lasten ja nuorten tunne-elämän tuki sekä mielenterveys- ja päihdepalvelu järjestetään Jyväskylässä pääsääntöisesti ikärajan mukaisesti kahdessa yksikössä: alle 13-vuotiaiden osalta Jyväskylän perheneuvolassa ja 13 vuotta täyttäneiden osalta nuorten Nuorisovastaanotolla.

Perheneuvolassa työskentelee moniammatillinen tiimi, joka tekee työparityötä perheen kanssa.

Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimi (mpt)

Nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimit (mpt-tiimit) palvelevat 13–17-vuotiaita keski-suomalaisia nuoria (poikkeuksena Jyväskylän Nuorisovastaanotto, jossa ikäraja on 13–22-vuotiaat). Nuorten mpt-tiimeistä voit hakea apua mielenterveys- ja päihdeongelmiin matalalla kynnyksellä. Mpt-tiimiin ei tarvitse lähetettä. Tiimissä työskennellään moniammatillisesti, nuoren yksilöllisiä tarpeita, toiveita ja elämänhallintaa tukien. Mpt-tiimin työhön kuuluu myös tiivis verkostotyöskentely nuoren läheisverkoston kanssa. Jos nuoren mielenterveyden haasteet ovat vaikeita, nuori ohjataan erikoissairaanhoidon palveluihin.

Neuropsykiatriset palvelut

Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa neuropsykiatriset palvelut, joihin kuuluvat Nepsy-tiimin, nepsyvalmennuksen ja nepsykonsultaatioryhmien toiminnat. Opiskeluhuollon työntekijät ohjeistavat perheitä ottamaan yhteyttä näihin toimijoihin ja tekevät läheteitä nepsyvalmennukseen. Perhekeskukset ovat mukana tarjoamassa tiloja ja tukea näille palveluille.

Lapsiperhepalvelut ja lastensuojelu

Keski-Suomen hyvinvointialue tuottaa sosiaalihuollon palvelut, joihin lapsiperhepalvelut ja lastensuojelu kuuluvat. Lapsiperheiden palveluiden tarkoituksena on tukea lapsiperheitä ja vanhemmuutta, edistää perheiden omaa toimintakykyä sekä edistää lapsen yksilöllistä kasvua ja myönteistä kehitystä. Lapsiperhepalvelut ovat sosiaalihuoltolain mukaista palvelua.

Lastensuojeluilmoituksen tai yhteydenoton jälkeen sosiaalitoimessa selvitetään perheen tilanne ja aloitetaan mahdollisesti palvelutarpeen arviointi etenkin uusille asiakkaille. Palvelutarpeen arvioinnin tavoitteena on yhdessä lapsen ja perheen sekä mahdollisesti muun verkoston kanssa selvittää lapsen ja perheen tuen tarvetta. Palvelutarpeen arvioinnin on kokonaisuudessaan valmistuttava kolmessa kuukaudessa vireille tulosta.

Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen palvelu voi jatkua sosiaalihuollon asiakkuudessa, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voidaan päättää. Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa lasta ja perhettä voidaan tukea erilaisin palveluin, joiden tarvetta tarkastellaan säännöllisin määräajoin. Sosiaalihuoltolain mukaisten asiakkaiden vastuutyöntekijöinä voivat toimia joko sosiaaliohjaajat tai sosiaalityöntekijät.

Lastensuojelu

Lastensuojelun tavoitteena on turvata erityistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Ensisijainen vastuu lapsesta on vanhemmilla ja muilla huoltajilla, mutta viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Lastensuojelu koostuu lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelusta sekä ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta. Ennalta ehkäisevä lastensuojelu toteutetaan kunnan muiden palveluiden toimesta (esimerkiksi koulu, terveydenhuolto) eikä se vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Lastensuojelussa tavoitteellisen työn työvälineenä on asiakas-suunnitelma, johon kirjataan työskentelyn tavoitteet. Lastensuojelu voidaan jakaa avohuoltoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon. Avohuollossa perheelle tarjotaan erilaisia avohuollon tukitoimia tukemaan lapsen ja perheen arkea. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia. Viimesijaisena tuki-toimena on huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen.

Lastensuojeluilmoitus

Ammattihenkilöt, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, opetuksen ja koulutuksen järjestäjän, koulu-laisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt, ovat velvollisia viipymättä tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon tai huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (LsL 417/2007.) Ammattihenkilöiden on tehtävä lastensuojeluilmoitus itse ja omalla nimellään. Ilmoitusvelvollisuutta ei ole mahdollista siirtää toiselle. Lastensuojeluilmoitus toivotaan tehtävän kirjallisesti mieluiten sähköisellä lomakkeella.

Ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus myös poliisille, mikäli hän on saanut työtehtävissään tietää tietoja, joiden perusteella voidaan epäillä lapseen kohdistuvaa a) rikoslain 20 §:n seksuaalirikoksena rangaistavaksi määrättyä tekoa tai b) henkeen tai terveyteen kohdistuvaa rikosta, jos sen enimmäisrangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Ilmoitusvelvollisen on muistettava tehdä asiasta myös lastensuojeluilmoitus. Epäselvissä tilanteissa tai kiireellisissä lastensuojelun asioissa tulee olla yhteydessä sen kunnan lastensuojeluun, missä lapsi on kirjoilla. Jyväskylässä tulee olla yhteydessä lastensuojelun virka-aikaiseen päivystykseen p. 014 266 0921. Lastensuojelun puhelinaikojen ulkopuolella, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin soita sosiaalipäivystykseen p. 014 266 0149. Hätätilanteissa soitetaan 112.

6.4 Yhteistyö nuorisopalvelujen ja muiden yhteistyötahojen kanssa

Nuorisopalveluiden tehtävä on suunnitella, kehittää ja tuottaa jyvaskyläläisille nuorille palveluita, jotka tukevat heidän kasvuaan, osallisuuttaan ja itsenäistymistään.

Nuorisopalveluissa nuorisotyön asiantuntijat nuorilähtöisesti kohtaavat, ohjaavat ja tukevat alle 29-vuotiaita nuoria eri toimintaympäristöissä erilaisia nuorisotyön menetelmiä käyttäen.

Nuorisopalvelut vastaavat alueellisesta ja nuorisotiloissa tapahtuvasta nuorisotyöstä, kadulle jalkautuvasta nuorisotyöstä, nuorten tieto- ja neuvontatyöstä, kulttuurisesta nuorisotyöstä, koulu-nuorisotyöstä, osallisuuskasvatuksesta, digitaalisesta nuorisotyöstä, kansainvälisestä nuoriso-työstä, mediatoiminnasta, nuorten työpajatoiminnasta, erityisnuorisotyöstä sekä koordinoi moniammatillista Nuorten taloa ja Ohjaamo.

Jyväskylässä alueellinen nuorisotyö keskittyy järjestämään palveluita ensisijaisesti nuorten vapaa-ajalle iltaisin, viikonloppuisin ja loma-aikoina. Nuorisotyötä tehdään myös verkossa, kouluilla sekä liikkuvasti Nuorisopa-kun ja uuden Liikkuvan verstaan keinoin.

Kouluissa tehtävää nuorisotyötä ovat mm. osallisuuskasvatus, nuorisotiedotus ja -neuvonta, kerho- ja harrastetoiminta, kiusaamisen ehkäisy, kodin ja koulun välinen yhteistyö, ryhmäytysten ja tapahtumien järjestäminen, oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnan tukeminen, pienryhmien ohjaus, vertaissovittelu ja välituntitoiminta. Koulunuorisotyön kohderyhmänä ovat 5.–9.-luokkalaiset. Koulunuorisotyötä tehdään kouluympäristön ohella esimerkiksi nuorisotiloilla, lähiympäristön toimijoiden kanssa, kaupungin muissa toimipaikoissa sekä erilaisissa verkostoissa. Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat koulun kasvatus- ja harrasteohjaajat.

Nuorisopalvelut vastaavat Jyväskylän nuorisovaltuuston ja Lasten parlamentin toiminnasta. Jokaiselta yhtenäiskoululta on edustus molempiin vaikuttajaryhmiin. Osallisuuskasvatuksen koordinaattorit tekevät tarvittaessa yhteistyötä esim. koulujen oppilaskuntien hallitusten kanssa. Nuorisovaltuuston ja Lasten parlamentin toistuvia kärkitavoitteita on mm. lasten ja nuorten kokeman kiusaamisen vähentäminen.

Lisätietoa nuorisopalvelujen toiminnasta löytyy:

 <https://www.jyvaskyla.fi/nuoriso>

Ankkuritoiminta

Ankkuri-toiminta puuttuu varhaisessa vaiheessa nuoren rikolliseen käyttäytymiseen ja estää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Ankkuri-toiminnalla autetaan nuorta, jos nuori on tehnyt tai hänen epäillään tehneen rikoksen, nuorella on huolestuttavaa päihteiden käyttöä tai syntyy huoli nuoren väkivaltaisesti radikalisoituneista ajatuksista tai toiminnasta. Ankkuri-toiminnalla ohjataan osapuolet tarvittaessa avun ja tuen piiriin.

Ankkuri-toimintaan ohjaututaan poliisin, rikosilmoituksen, huoltajan tai nuoren oman yhteydenoton kautta. Jyväskylässä Ankkuri-toiminta on suunnattu erityisesti alle 15-vuotiaille nuorille. Ankkuri-tiimiin kuuluvat poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja erityisnuorisotyöntekijä.

7 OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN, SEURANTA JA ARVIOINTI

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelmien toteutumista seuraa kaupunkitasoisesti opiskeluhoollon ohjausryhmä. Seuranta ja arviointi tapahtuu opiskeluhoollon ohjausryhmässä vuosittain. Opiskeluhooltosuunnitelman toteuttaminen ja arviointi on osa koulutuksen järjestäjän omavalvontaa.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaa tulisi päivittää vähintään kerran valtuustokaudessa, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittämisen yhteydessä tai sen jälkeen, sekä aina tarvittaessa. Opiskeluhooltosuunnitelman päivittäminen tehdään hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä.

Esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisten opiskeluhooltosuunnitelmien toteutumista arvioidaan yksikkökohtaisissa opiskeluhooltoryhmissä toukokuussa. Samalla tehdään suunnitelmaa seuraavan lukuvuoden opiskeluhooltotyötä varten ja määritellään yksikkökohtaiset kehittämiskohteet. Laadittua suunnitelmaa tarkistetaan ja vahvistetaan seuraavan lukuvuoden alkaessa.

Liite 1: Opiskeluhuollon resurssit henkilötyövuosina

KOULU	OPPILAS- MÄÄRÄ	TERVEYDEN -HOITAJA	LÄÄKÄRI	KURAATTORI	PSYKOLOGI
Haapaniemen päiväkotikoulu	40	0,09	0,02	0,06	0,05
Halssilan koulu	336	0,76	0,16	0,50	0,43
Huhtasuon yhtenäiskoulu	860	1,95	0,41	1,28	1,10
Janakan päiväkotikoulu	136	0,31	0,06	0,20	0,17
Jokelan koulu	383	0,87	0,18	0,57	0,49
Jyskän koulu	361	0,82	0,17	0,54	0,46
Kangasvuoren päiväkotikoulu	118	0,27	0,06	0,18	0,15
Keljonkankaan yhtenäiskoulu	1004	2,28	0,48	1,50	1,29
Keltinmäen koulu	297	0,68	0,14	0,44	0,38
Keski-Palokan koulu	554	1,26	0,26	0,83	0,71
Kilpisen yhtenäiskoulu	734	1,67	0,35	1,10	0,94
Korpilahden yhtenäiskoulu	386	0,88	0,18	0,58	0,49
Kortepohjan päiväkotikoulu	351	0,80	0,17	0,52	0,45
Kukkulan koulu	50	0,11	0,02	0,07	0,06
Kuohun päiväkotikoulu	25	0,06	0,01	0,04	0,03
Kuokkalan yhtenäiskoulu	1018	2,31	0,48	1,52	1,31

Kypärämäen koulu	286	0,65	0,14	0,43	0,37
Liinalammin päiväkotikoulu	72	0,16	0,03	0,11	0,09
Lohikosken koulu	296	0,67	0,14	0,44	0,38
Mankolan yhtenäiskoulu	730	1,66	0,35	1,09	0,94
Muuratsalon päiväkotikoulu	51	0,12	0,02	0,08	0,07
Nenäinniemen päiväkotikoulu	109	0,25	0,05	0,16	0,14
Oravasaaren koulu	34	0,08	0,02	0,05	0,04
Palokan yhtenäiskoulu	588	1,34	0,28	0,88	0,75
Puistokadun päiväkotikoulu	245	0,56	0,12	0,37	0,31
Puuppolan koulu	247	0,56	0,12	0,37	0,32
Savulahden päiväkotikoulu	173	0,39	0,08	0,26	0,22
Säynätsalon päiväkotikoulu	57	0,13	0,03	0,09	0,07
Tammirinteen päiväkotikoulu	38	0,09	0,02	0,06	0,05
Tikan koulu	338	0,77	0,16	0,50	0,43
Tikkakosken yhtenäiskoulu	842	1,91	0,40	1,26	1,08
Tikkalan päiväkotikoulu	56	0,13	0,03	0,08	0,07
Vaajakosken yhtenäiskoulu	529	1,20	0,25	0,79	0,68

Vaajakummun yhtenäiskoulu	549	1,25	0,26	0,82	0,70
Vesangan päiväkotikoulu	187	0,43	0,09	0,28	0,24
Viitaniemen koulu	497	1,13	0,24	0,74	0,64

Liite 2: Yksikkökohtainen suunnitelma (lomake)

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

YKSIKKÖKOHTAINEN OSUUS

Yksikkö

Lukuvuosi

Yhteisöllisen opiskeluhuollon palvelujen järjestäminen ja toimintatavat

Yksikkökohtaisen opiskeluhoitoryhmän:

Kokoonpano

Kokoontuminen

Tehtävät ja toimintatavat

Opiskeluhuollon painopistealue/alueet lukuvuoden aikana

Oppilaiden käytössä olevat opiskeluhuollon palvelut

Kuraattori

Terveystenhoitaja

Lääkäri

Psykologi

Käytänteet yksilökohtaisen opiskeluhuollon asioiden käsittelyssä

Yksilökohtaisen opiskeluhooltoasian vireillepano ja vastuhenkilö

Yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen

Kirjaamiskäytäntö ja arkistointi

Muuta huomioitavaa

Toimintatavat osallisuuden edistämiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus:

Opiskeluhuollon toimintaperiaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen:

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa ja opintojen suunnittelussa:

Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttamisen seuranta ja arviointi

Yksikkökohtaisen suunnitelman vastuutaho

Seurattavat asiat ja tiedonkeruu

Seurannan aikataulu

Seurantatietojen käsittely

Yksikkökohtaiset muut opiskeluhuoltoon liittyvät käytänteet (esim. kerhotoiminta ja yhteistyön tekeminen muiden alueen toimijoiden kanssa)

Yksikkökohtaiset opiskeluhuoltoon liittyvät suunnitelmat ja ohjeet

Nämä alla olevat ohjeet tulee olla yhdistettynä toimintasuunnitelmaan, joko yksikkö- tai ryhmäkohtaisesti

Pelastus- ja kriisisuunnitelma (sis. järjestyssäännöt)

Päivitys ja käsittely koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä

Liite 3: TIIVISTELMÄ

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelman laatiminen pohjautuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ja esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Suunnitelman laatimisessa on huomioitu Jyväskylän kaupungin [hyvinvointikertomus ja -suunnitelma](#), joka sisältää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Näin kaupunkikohtainen opiskeluhooltosuunnitelma, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisesti tehtävät tarkennukset täydentävät toisiaan.

Oiskeluhooltosuunnitelma määrittelee, miten opiskeluhoolto järjestetään Jyväskylän kaupungin esi- ja perusopetuksessa ottaen huomioon lainsäädännön muutokset. Tavoitteena on edistää lasten / oppilaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta yhtenäisin ja laadukkain toimintamallein.

Oppimisen tuen lakiuudistus astuu voimaan 1.8.2025 ja se edellyttää koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman päivittämistä vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää tuen jatkumo esiopetuksesta toiselle asteelle, painottaen oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, ryhmäkohtaista tukea ja monialaista yhteistyötä.

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko esiopetus- ja kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhooltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.

Lapsen / oppilaan asioissa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään opiskeluhooltopalveluiden ammattilaisten kanssa entistä tiiviimmin. Jos lapsen / oppilaan tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu edellyttävät monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Luvut 1–4 käsittelevät opiskeluhoollon kokonaistarvetta, palveluita sekä yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestämistä, toteuttamista ja arviointia. Näissä luvuissa kuvataan myös keskeiset toimintamallit poissaolojen, päihteiden käytön ja kiusaamisen ehkäisyyn sekä kriisitilanteisiin.

Luku 5 keskittyy yksilökohtaiseen opiskeluhooltotyöhön, psykologin ja kuraattorin palveluihin sekä monialaiseen asiantuntijayhteistyöhön.

Luku 6 kuvaa yhteistyötä lasten / oppilaiden, huoltajien, terveys- sosiaali- ja nuorisopalvelujen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelmien toteutumista seuraa kaupunkitasoisesti opiskeluhoollon ohjausryhmä. Koulukohtainen opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan lukuvuoden alkaessa ja sen toteutumista arvioidaan lukuvuoden päättyessä yksikkökohtaisessa yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä.